

Kerék-Bárczy Szabolcs: Nincs olyan, hogy szakértői kormányzás

Az ellenzékben mind gyakrabban felmerül annak igénye, hogy Orbánékat rövidebb vagy hosszabb ideig úgynevezett szakértői kormánynak kellene fölváltania. Az ezen álláspont mellett állók azzal érvelnek, hogy egy ilyen, tekintélyes szakemberekből és nem politikusokból álló kabinet fölötte állna a napi pártpolitikai küzdelmeknek (adott esetben nem törekednének újraválasztásra), és széles körű támogatást tudna biztosítani magának a legszükségesebb, akár fájdalmas kormányzati döntésekhez.

Ez az érvelés több ponton sántít. Egyrészt egy kormány, akárki is alkossa azt, csak akkor tud működni, ha többségét választott politikusok biztosítják az országgyűlésben. Ugyanis a végrehajtó hatalom egyik legfontosabb feladata a törvényelőkészítés. A törvények előkészítése azt jelenti, hogy a kormány világos társadalompolitikai értékek és célok mentén választ közpolitikai alternatívák közül. Nincs tehát értéksemleges kormányzás. Az értékválasztások nyomán megvalósuló cselekvéssel viszont bizonyos érdekek sérülnek, mások pedig előnyben részesülnek. Az értékválasztás politika döntések formájában jelenik meg, s ebben partner kell, hogy legyen a politikusokból álló országgyűlés többsége, máskülönben nincs a kormánynak támogatása, vagyis megbukik. A mindenkori kormány tehát politizál és tevékenységének reménybeli sikerét politikusok garantálják. Ez közjogi egyszeregy, a demokrácia alapja.

Másrészt lényegében irreleváns az, hogy valaki újra akarja-e magát választatni, vagy nem. Komolytalan lenne egy miniszterelnöknek garanciát adnia arra, hogy soha, még egy sikeres munka végén sem éled föl benne a hosszabb távú politikai ambíció, mint ahogy azt is gyermekség lenne várni a választóktól, hogy ne akarják az illetőt első számú vezetői poszton maradván látni, ha a teljesítményével elégedettek. Mindenkinek lehetnek „kötöttek” vagy „kötetlenek” az ambíciói, de aki kormányzásra vállalkozik, az annak minőségére és a haza üdvének képviselőre összpontosítsa teljes figyelmét és alkotó energiáját. Éppen ezért hamis az az állítás, hogy a szakértői kormány feje és tagjai hajlamosak hosszabb távú célok érdekében dolgozni és kevesebb szakpolitikai kompromisszumot kötni, mint más politikusok. Ez nem logikus érvelés, hiszen mi a garancia arra, hogy nem a rövid lejáratú „szakértői kormány” képvisel-e inkább partikuláris érdekeket a „hozzunk ki minél többet a posztunkból az alatt a rövid idő alatt, míg itt vagyunk” elve alapján? Másként nézve a dolgot: a bármilyen jelzővel ellátott kormányzás ugyanúgy megköveteli a társadalom bonyolult érdekszövevényeinek mind rövidebb, mind pedig hosszabb távú szemléletét—egyetlen politika sem koncentrálna csupán egyetlen időszakra, mert azzal kárt okozna. Tehát a legjobb szakmai meggyőződését a politikusnak nem azért kell képviselnie, mert ilyen vagy olyan hosszú ideig remél hatalomban lenni, hanem pont fordítva: a választott tisztségviselőnek azért kell a legjobb szakmai és erkölcsi értékeit képviselnie, hogy minél tovább szolgálhassa a köz javát. (Ez nyilván feltételezi azt is, hogy eleve olyan programmal kampányol és jut pozícióhoz, amelyben őszintén föltárja szándékait, majd ígéreteit betartva kormányoz.)

Harmadrészt közel-távol Nagy-Britannia az egyetlen ország, ahol minden szempontból olyan erős az államigazgatás és olyan a kultúra, hogy az egy-egy tárcavezetői posztra való alkalmasság feltételei között nem szerepel az adott terület mélyreható ismeretére vonatkozó követelmény. Magyarország nem Nagy-Britannia, itt a jó kormányzáshoz, a közjó szolgálatához elengedhetetlenül szükséges, hogy a miniszter inkább jobban, mint kevésbé értsen ahhoz a területhez, amit irányít. Nem kell a téma nemzetközileg elismert szakemberének lennie (bár nyilván az sem hátrány), de annyira

mindenképpen értenie kell ahhoz, amit csinál, hogy képes legyen szakmailag, adminisztratív és politikailag is kézben tartania az irányítást. Kifejezetten aláássa a demokráciát az a gondolkodás, amely szerint a politikusnak semmihez nem kell értenie, van viszont a remek szakértő, aki tudja, hogy mit kellene tenni, s majd így ketten csak elkormányoznak valahogy. Aláássa a demokráciát, mert ledegradálja a politikát, a képviseleti rendszert és a közszolgálat magasztos eszméjét, továbbá önbeteljesítő jóslatként ösztönzi a kontraszelekciót a politikában.

A politika nemes foglalatosság, amely felkészültséget, szakértelmet, vezetői és egyéb alkalmasságot és nagyfokú alázatot követel az embertől. A jó politikus – üljön akár a miniszterelnöki székben vagy máshol – nem nélkülözhet speciális ismereteket, szakpolitikai tudást, különösen nem a globalizált világban, mert komoly tartalom nélkül sekélyé, üressé válik a politikus tevékenysége, amely könnyen gátjává válhat a közjó szolgálatának, és alááshatja a nemzeti érdekek hathatós képviseletét. És a szakmai tudással megáldott szakértő-politikus igenis rendelkezzen ambícióval, akarja a hatalmat, mert e nélkül nem tud a nagyobb közösségen segíteni. Legyen tudatában azonban annak, hogy amíg politikai tisztséget tölt be, addig megalapozott, színvonalas szakmai tudása nem részesülhet piaci díjazásban, mert a közszolgálat nem a meggazdagodásról szabad, hogy szóljon. Vagyis a jó politika nagy adag idealizmust is követel azok művelőitől.